

Marli Huijer

BEMINNEN

NIEUW LICHT

op **seksuele vrijheid**

Boom

© Marli Huijter, Amsterdam 2018
© Boom uitgevers Amsterdam, 2018

Dit is een heruitgave van de in 2018 bij Ambo Anthos verschenen editie.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (Postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Verzorging omslag: Marry van Baar
Omslagillustratie: © Allan Jenkins / Trevillion Images

ISBN 978 90 5875 543 8 | NUR 730

www.boomfilosofie.nl
www.bua.nl

Inhoud

VOORAF

Nieuw Licht 7

DE VRAAG

Is er een nieuwe seksuele revolutie nodig? 9

HET ESSAY

Beminnen 11

HET FRAGMENT

Michel Foucault

Uit: *De wil tot weten. Geschiedenis van de seksualiteit* 1 87

DE DENKERS 105

DE BEDENKERS VAN NIEUW LICHT 106

WOORD VAN DANK 108

GERAADPLEEGDE LITERATUUR 110

VOORAF

Nieuw Licht

Het publieke debat is met de komst van de sociale media ingrijpend veranderd. En of het nu gaat om #Jesuischarlie, #zwartepiet, #bedbadbrood of #bonusgraaiers, het wordt er meestal niet genuanceerder op. De vertwittering van het debat was voor ons de belangrijkste drijfveer voor NIEUW LICHT, een reeks filosofische pamfletten waarin de eeuwenoude denktraditie wordt gecombineerd met het nieuwe denken van onze tijd. Als uitgangspunt voor ieder pamflet leggen we de hedendaagse denker een vraag voor die in een klassiek geworden tekst al eerder aan de orde werd gesteld, maar dan door een andere denker, in een andere tijd, en binnen een andere politieke en maatschappelijke context. Zo zouden we met Simone de Beauvoir (1908-1986) en haar *De tweede sekse* in het achterhoofd de vraag kunnen stellen hoe vandaag de dag ‘de vrouw wordt gemaakt’, we kunnen de opvattingen over

politiek en oorlog van Carl von Clausewitz (1780-1831) herbezien in een tijd van vredesmissies, terreur en cyberwars, of ons afvragen wat Johan Huijzinga (1872-1945) zou hebben gezegd over doping, matchfixing en het monopolie van de FIFA.

De onderwerpen van NIEUW LICHT zijn evenzeer ingegeven door het maatschappelijk belang als door onze eigen persoonlijke preoccupaties. Het liefst zouden we ze allemaal zelf schrijven, maar behalve dat je niet alles zelf kunt doen zijn anderen door hun ervaring, kennis, sekse, afkomst soms veel beter. Meerstemmigheid is zodoende de motor van deze reeks filosofische essays.

Voor u ligt de elfde editie. Dat deze u moge verheffen!

Frank Meester en Coen Simon

Is er een nieuwe seksuele revolutie nodig?

Beste Marli,

Sinds de seksuele revolutie van de jaren zestig en zeventig zijn er vele taboes doorbroken. Met de acceptatie van het homohuwelijk lijkt de revolutie voltooid.

Maar hebben we hiermee werkelijk aan vrijheid gewonnen? Of heeft dit seksuele vrijheidsdiscours ons juist opgezaald met de plicht je te verbinden aan een bepaald seksueel etiket, inclusief bijbehorende normen en waarden? Homo, hetero, transseksueel, queer, bi, polyamoureuus of monogaam. Het klinkt kleurrijk, maar is het niet vooral een keurslijf? In plaats van dat we ons vrij voelen elkaar te beminnen zoals wij willen, moeten we uit de kast komen over onze geaardheid en ons gedragen zoals mén wil. Want is dat niet wat vooral geëmancipeerd wordt door de gaypride en door de ondeu-

gende en charitatieve Geer en Goor? Dat homo-seksualiteit excentriek gedrag is, in plaats van een intrinsieke persoonlijke beleving van eigen lustgevoelens?

Zoals je als kenner van het werk van Michel Foucault uiteraard weet schrijft deze Franse denker in zijn *Geschiedenis van de seksualiteit* al over de verplichte bekentenis tot een bepaalde seksuele geaardheid en de dwingende normen die daarbij horen. Dat klinkt allerminst bevrijd!

Marli, zou jij Foucaults *Geschiedenis van de seksualiteit* nog eens willen lezen en een nieuw licht willen werpen op onze seksuele moraal? Is er wellicht een nieuwe seksuele revolutie nodig? En welke rol kan het huwelijk hierin spelen? Of is de rol van dit instituut uitgespeeld?

HET ESSAY

BEMINNEN

Voor Daan

‘Misschien zullen de mensen zich nog eens verba-
zen. (...) met verwondering zullen ze de verbe-
tenheid bezien waarmee wij meenden de seksuali-
teit uit haar duisternis tevoorschijn te moeten
halen, terwijl toch alles – onze discoursen, onze
gewoonten, onze instituties, onze voorschriften,
ons weten – diezelfde seksualiteit in het volle licht
zette en met veel misbaar uitbazuinde.’

MICHEL FOUCAULT, *DE WIL TOT WETEN.*
GESCHIEDENIS VAN DE SEKSUALITEIT I

Een week voordat de Duitse Bondsdag instemt met het homohuwelijk bezoek ik in Berlijn een lezing over Europa en de grondwet. Naast me zit een vrouw hard te snuiven. Na afloop blijkt dat ze de spreker ervan verdenkt dat hij Rusland buiten de EU wil houden. Terwijl zij, voormalige Oost-Duitsers, zoveel te danken hebben aan dat land. Het zou geweldig zijn als Rusland de kans kreeg zijn antihomobeleid in heel Europa te verspreiden. ‘U moet er toch niet aan denken,’ besluit ze haar tirade, ‘dat een van uw kinderen homoseksueel zou zijn?’

‘Daar zou ik geen seconde van wakker liggen,’ antwoord ik.

De vrouw fronst haar wenkbrauwen. ‘Dat meent u niet.’

‘Het is echt zo.’

Haar ogen vernauwen zich. ‘Homoseksualiteit

is onnatuurlijk. Ik ben arts, dus ik kan het weten.’

‘De natuur kent zoveel variatie. Ook seks met mensen van hetzelfde geslacht hoort daarbij. Daar is niets tegennatuurlijks aan. Ik ben ook arts,’ antwoord ik. ‘En filosoof.’

Van het ene op het andere moment staat er een ondoordringbare muur tussen ons in. De vrouw maakt zich lang, zodat ze op me neer kan kijken. Ik maak me breed, zodat ze niet om me heen kan. Geen van beiden hebben we zin ons in de ander te verplaatsen. Ik wil haar Oost-Europese leven niet, zij wil mijn Nederlandse leven niet. De vrouw loopt als eerste weg. En ook ik meen dat er leukere dingen zijn dan met haar over seksualiteit te praten.

Mijn halsstarrigheid verbaast me. Neem ik seksuele vrijheid zo serieus dat ik niet langer bereid ben daarover van gedachten te wisselen? Wat is er met mijn democratische opvattingen gebeurd? In een democratie blijven verschillen tot in het oneindige onderwerp van gesprek, zodat burgers en politici steeds opnieuw kunnen besluiten wat op dat moment het beste is om te doen. Kennelijk hoeft een op Rusland georiënteerde vrouw maar de indruk te wekken dat zij de vanzelfsprekendheden van mijn Nederlandse bestaan wil ondermijnen om mijn bereidheid ruimte te geven aan verschillen in opvatting tot nul te laten dalen.

‘Empathiemuren’, noemt socioloog Arlie Russell Hochschild de obstakels die democratische burgers opwerpen om zich niet in elkaar te hoeven verliepen. Laat staan elkaar te begrijpen. Die muren maken dat je onverschillig of zelfs vijandig staat tegenover mensen met andere opvattingen of mensen die in andere omstandigheden zijn grootgebracht. Waarom deze vrouw zo’n muur optrekt hoef ik misschien niet te bevatten, maar ik zou wel willen weten waarom ik dat zelf doe. Wat maakt dat ik de seksuele vrijheid zo hoogacht dat ik amper bereid ben daarover in gesprek te gaan met mensen die tegen homoseksualiteit zijn? Waarom maak ik seksuele vrijheid tot politiek breekpunt in het contact met andersdenkende mede-Europeanen?

Je zou kunnen zeggen dat ook ik een kind van mijn tijd ben. Maar van een filosoof mag je verwachten dat zij beter weet en in staat is om voorbij de eigen tijd, voorbij het eigen heden te denken.